

Ταξιδεύοντας με την «Ελένη»

Θεατρική βραδιά με την «Αργώ»

ΜΕΤΑ τις ενδιαφέρουσες περσινές «Παραλογές», ένα θέαμα βασισμένο πάνω στο ομώνυμο είδος της δημοτικής μας ποίησης και κυρίως πάνω στο «Τραγούδι του νεκρού αδελφού», η καλλιτεχνική εταιρεία «Αργώ» επανέρχεται φέτος με την «Ελένη» του μύθου, μια διερεύνηση του ονόματος της ηρωίδας στη διαχρονική του περιπέτεια στα μονοπάτια και στους δρόμους της γραφής και της ιστορίας.

Για την περσινή παράσταση είχα εκφράσει τη θετική μου γνώμη από τις στήλες της «Αυγής». Οι «Παραλογές», που η παραστασιολογική δομή τους χρησίμευσε σαν οδηγός και πρότυπο της «Ελένης», είχαν στη διάθεσή τους ένα κείμενο κατά το μεγαλύτερό του μέρος ομοιογενές όπως είναι οι διαφορετικές εκδοχές και παραλλαγές του «Τραγουδιού του νεκρού αδελφού», και το αξιοποίησε βρίσκοντας εύκολα το κατάλληλο ύφος και τον οικείο ρυθμό μέσα στο δεκαπεντασύλλαβο στίχο. Ανέπτυξε έτσι πάνω σε κώδικα δοκιμασμένο την υποκριτική, εικαστική, χορευτική κ.λπ. πρότασή της με προεξάρχουσα την υπέροχη κι αυθεντική φωνή της Γιώτας Βέη.

Αυτά ισχύουν για τις περσινές «Παραλογές». Τώρα, η φετινή «Ελένη» ακολούθησε πιστά τα ίχνη της προκατόχου της αλλά εδώ το πράγμα είναι φανερό ότι ήθελε διαφορετική αντιμετώπιση. Διότι η φετινή παράσταση πατούσε σ' ένα κείμενο - συρραφή από «Ελένες» της αρχαίας και νεότερης λογοτεχνίας μας: Απ' τον Όμηρο μέχρι τον Ελύτη, με άξονα πάντα το θρυλικό όνομα που το πρόσωπό του «ουδείς οίδε» - κανένας δεν μας δίνει την περιγραφή του, ίσως γιατί καμιά «περιγραφή» του δεν θα μπορούσε να ανταποκριθεί στην πραγματικότητα του μύθου του. Ως προς την ίδια την επιλογή - ανθολόγηση των κειμένων από τον Κ.Χ.

Μύρη, παρά κάποιες ίσως επιμέρους ενστάσεις που θα είχα να προβάλω (π.χ. νομίζω ότι έπρεπε να περιληφθούν και κάποιοι στίχοι του Νίκου Καββαδία, πολύ «τραγουδιστεροί», μάλιστα που μας μιλούν για την Ελένη - «για ένα κοριτσάκι από τη Σπάρτη πήρε πάντα τούμπες η ιστορία...» κ.λπ.), είναι σίγουρο πως πρόκειται για σοβαρή δουλειά που έχει γίνει με γνώση του αντικειμένου, με αγάπη και με προσοχή. Ωστόσο, η κύρια αντίρρησή μου συνίσταται στον τρόπο μεταχείρισης του κειμένου απ' την παράσταση (σκηνοθεσία Βασίλη Αναστασίου). Διότι γίνεται φανερό απ' την πρώτη κιόλας επαφή ότι δεν υπάρχει δραματουργικός άξονας που να συνδέει τα επιμέρους. Μια γενική ποιητική αντιμετώπιση του θέματος «γυναίκα» στις μεταμορφώσεις και στις εκδοχές της, από αγία έως πόρνη κι από πηγή της ζωής έως δύναμη καταστροφής, δεν αρκεί για να δώσει ενότητα στο κείμενο καθιστώντας το δραστικό. Πόσο

μάλλον που η διαφορά ύφους, γλώσσας, πυκνότητας των σημειομένων ή στόχου από κείμενο σε κείμενο είναι τόση και τέτοια ώστε ν' απαγορεύει μια προσέγγιση διαφορετικά φορτισμένων πεδίων απ' την οποία θα μπορούσε να εκπληθήσει ο μαγικός σπινθήρας, το «εξαίφνης» που συναιρεί τ' αντίθετα. «Στο όνομα της Ελένης» δεν μπορούν να συνυπάρξουν ο Γοργίας με τον Αισχύλο, ο Σικελιανός με τον Ευριπίδη, ο Σινόπουλος με τον Όμηρο, ο Ελύτης με τον Καζαντζάκη, ο Σεφέρης με τον Ρίσο. Διότι εκπέμπουν σε διαφορετικό μήκος κύματος της γλώσσας. Εννοώ ότι δεν μπορούν να συνυπάρξουν θεατρικά, τα πρόσωπά τους πάνω στη σκηνή δεν θα καταλαβαίνουν το ένα τη γλώσσα του άλλου. Θα μπορούσαν ενδεχομένως να συνυπάρξουν σε μια τριγωνική σχέση με διερμηνέα το σύγχρονο πεπαιδευμένο θεατή ή, ακόμα περισσότερο, αναγνώστη και ακροατή. Όμως αυτό μας πηγαίνει αλλού, σε άλλο είδος θεάτρου όπου οι ρόλοι γίνο-

νται, δεν ντύνονται τον εαυτό τους κι όποιο εντέλει δοκιμάζεται το ίδιο το δυναμικό πεδίο της γλώσσας, η ελκτική δύναμη των λέξεων που ανήκουν σε διαφορετικές φάσεις της ομιλουμένης, σε διαφορετικά κοιτάσματα ή στρώματα

. Όπου διερευνώνται σε δυνατότητες των πυρηνικών κυττάρων ν' ανανεώσουν τη φθαρμένη εξωτερική στιβάδα.

Όμως αυτό είναι μια άλλη ιστορία που απαιτεί τελείως διαφορετική αντίληψη των πραγμάτων.

Εδώ, στην παράσταση στο «Όνομα της Ελένης», στήθηκαν ορθόδοξα «ρόλοι» με κοινό παρονομαστή ή την εκάστοτε εικαζόμενη «ποιητικότητα» του κειμένου κατά το λόγο της μετάφρασης ή του πρωτοτύπου - ο Καζαντζάκης π.χ. κι ο Σικελιανός με το βαρυσφορτωμένο και περίτεχνο λόγο τους έμοιαζαν να υπερτερούν ποιητικά του λιτού Σεφέρη, του Ελύτη, του Αισχύλου μεταφρασμένου από Μύρη, του Ευριπίδη μεταφρασμένου από Ρούσο. Θέλω να πω με δυο λόγια ότι η εκφορά του κειμένου απ' τους καλούς ηθοποιούς και η συνακόλουθη κινησιολογία ακολούθησαν τον πλούτο των επιθέτων κι άλλων βοηθητικών μερών του λόγου περισσότερο παρά το απείριστο ουσιαστικό και το καίριο ρήμα. (Αιμιλία Υψηλάντη, Ρήγας Αξελός, Παναγιώτα Βλαντή, Νίκος Νίκας, Κωνσταντίνα Παπαναστασίου, Βασίλης Ρίσβας, Ν. Σαρρόπουλος, Σωτ. Κάντζικας, Γιώτα Φωτοπούλου, Αιμ. Χειλαδάκης).

Τα σκηνικά και τα κοστούμια της Λαλούλας Χρυσικοπούλου, η μουσική του Δημήτρη Παπαδημητρίου - της έλειπε μια δυνατή κορυφαία φωνή να τη «σηκώσει» ψηλότερα - οι χορογραφίες της Αντιγόνης Γύρα, η μουσική διδασκαλία της Χρύσας Αποστολάτου. Φωτισμοί του Παύλου Ζαμενόπουλου. Βοηθός σκηνοθέτη η Ειρήνη Στάθη.

ΛΕΑΝΔΡΟΣ ΠΟΛΕΝΑΚΗΣ